

Mijn tuin,

uw groen

Welke rol kan (semi-)privaat groen in stedelijke groenplannen spelen?

AURELIE DE SMET, GEERT MEYSMANS [ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL, LANDSCHAPS- EN TUINARCHITECTUUR] EN DAVID VERHOESTRAETE [CLUSTER LANDSCHAP EN STEDENBOUW]

Anna Verhoeve signaleerde het al enige tijd geleden in dit tijdschrift: een niet te verwaarlozen aandeel van onze Vlaamse nevelstad bestaat uit een veelheid aan private en semi-private open en groene ruimten.¹ Samen vormen deze (semi-)private tuin- en stadslandschappen een groene structuur, die Valerie Dewaelheyns omschrijft als het ‘tuinencomplex’.² In haar doctoraat stelt Dewaelheyns dat dit complex een rol kan spelen bij het realiseren van collectieve doelstellingen, zoals het tegengaan van negatieve effecten van klimaatveranderingen, het behoud van biodiversiteit en het bouwen aan een sociale samenleving. Tegelijk constateert ze dat ‘tuinen’, omdat ze vaak verborgen blijven achter gebouwen en afsluitingen,

←

Vele kleintjes maken een groot: allemaal samen vormen de (semi-)private open en groene ruimten die onze Vlaamse nevelstad rijk is een groene structuur die kan omschreven worden als het ‘tuinencomplex’ (Dewaelheyns, 2014).

(beeld: Sint-Pieters-Leeuw door Karel Tomei © vzw ‘De Rand’)

door beleid en onderzoek vandaag nog al te vaak beschouwd worden als ongrijpbaar en afzonderlijk.³ Tegen deze achtergrond onderzocht het kenniscentrum tuin+, in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos, of en hoe (semi-)private groeninitiatieven een grotere rol zouden kunnen spelen in stedelijke groenvisies en -plannen.

Aan de hand van literatuurstudie en casestudies werd eerst een grote diversiteit aan (semi-)private groeninitiatieven verzameld. Vervolgens werden deze gegroepeerd in 20 meer werkbare (semi-)private groencategorieën⁴. Deze werden op hun beurt gerangschikt in een matrix waarin de criteria ‘frequentie van publieke toegankelijkheid’ en ‘planologische verankering’ tegenover elkaar werden gezet. De analyse van deze matrix leidde tot twee vaststellingen die als basis dienden voor twee strategieën om de rol van (semi-)private groeninitiatieven te verhogen. Ten eerste zijn er een aantal categorieën die aan het groenbestand van de stad een wezenlijke bijdrage leveren omdat het vrij

zeker is dat ze zullen blijven voortbestaan, maar waarvan de frequentie van publieke toegankelijkheid momenteel laag is. Bij deze categorieën is het dus vanuit het oogpunt van het beleid interessant om de publieke toegankelijkheid te verhogen. Daarnaast zijn er een aantal categorieën waarvan de frequentie van publieke toegankelijkheid reeds hoog is, maar waarvan het voortbestaan – en dus ook de bijdrage aan het groenbestand van de stad – momenteel hoogst onzeker is. Bij deze categorieën is het dus een interessante strategie om de planologische verankering te verhogen.

In het licht van deze tweede strategie bleken een aantal categorieën bijzonder beloftevol met het oog op opname in stedelijke groenvisies en -plannen. Het betreft ‘gemeenschaps(moes)tuinen’, ‘institutionele tuinen’, ‘kijkgroen’, ‘resttuintjes’ en ‘tijdelijke parken en werftuinen’. Voor elk van deze categorieën werd aan de hand van een aantal casestudies nagegaan welke hun sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen zijn. Op basis hiervan werden uiteindelijk per categorie specifieke aanbevelingen geformuleerd.

1 Verhoeve et al. 2012

2 Dewaelheyns, 2014

3 Dewaelheyns, 2014

4 Namelijk: kijkgroen, eco-snipper, tuindelen, paardenweides, brede boerderijen en buurderijen, CSA, stadslandbouw, knoopen, gezondheidslandschappen, natuur-woon-gebieden, institutionele tuinen, volkstuintjes, gemeenschaps(moes)tuinen, resttuintjes, publieke parken in privaat beheer, private publieke parken, trage wegen, pop-up parken, tijdelijke parken en werf-tuinen en tijdelijke natuur